

REMISSYTTRANDE

2024-11-11

Dnr 0405/24

Er referens: Ju2024/01558

Remissyttrande över *Ett ändamålsenligt samhällsskydd (SOU 2024:48)*

Brå har fått ovanstående betänkande på remiss. Brå delar utredningens bedömningar i de frågor som utredningen har haft att överväga och ta ställning till och tillstyrker de förslag som utredningen ställer sig bakom. Samtidigt vill Brå lyfta några aspekter som bör tas i beaktande i den fortsatta beredningen (se nedan). Brå avstyrker de alternativa förslag som utredningen lämnat med anledning av direktiven.

Säkerhetsstraff

Brå delar utredningens bedömning att det föreslagna säkerhetsstraffet täcker ett glapp i den nuvarande lagstiftningen när det gäller de typer av fall som exemplifieras i betänkandet (avsnitt 9.4.5).

Samtidigt menar Brå att de frågetecken som lyfts i utredningens genomgång av forskningen om riskbedömningar, och de rättssäkerhetsproblem som dessa frågetecken kan innebära, bör beaktas i den fortsatta beredningen. Som utredningen påpekar visar forskningen att riskbedömningar har en tendens att överskatta hur många personer som har en medel till hög risk för återfall, vilket kan innebära att Kriminalvården ger en villkorad utslussning för något färre av dem som döms till säkerhetsstraff än vad som egentligen vore befogat.

Brå menar att den kunskap som utredningen presenterar om riskbedömningar bör beaktas vid domstolarnas tillämpning av det nya regelverket om möjligheten till villkorad utslussning efter minimitidens utgång. Det skulle innebära att domstolar, i de fall där det finns osäkerheter i underlaget från Rättsmedicinalverket (RMV) om huruvida det finns en påtaglig risk eller ej för återfall i brott mot liv, hälsa, frihet eller frid, bör tolka underlaget från RMV till fördel för ett beslut om att inleda en villkorad utslussning. Brå menar att det i sådana fall finns goda möjligheter för Kriminalvården att, med utgångspunkt i RMV:s bedömningar och förslag på åtgärder, ta höjd för en något oklar återfallsrisk vid utformningen av både kontrollnivån under den villkorade utslussningen och utslussningens innehåll i övrigt.

Villkorlig frigivning

Brå ställer sig bakom utredningens bedömning om att den villkorliga frigivningen spelar en viktig roll för samhällsskyddet och att institutet i huvudsak fungerar väl.

Som nämnts i inledningen avstyrker Brå de alternativa förslag om villkorlig frigivning som lämnats med anledning av utredningens direktiv. Om regeringen väljer att inte gå vidare med utredningens huvudförslag om villkorlig frigivning förespråkar dock Brå alternativet med en större kvotdel vid vissa särskilt allvarliga integritetskränkande brott (avsnitt 21.5.3) och menar att systemet i övrigt bör kvarstå oförändrat. Detta då Brå ser risker med det förslag som innebär att villkorlig frigivning ska beviljas endast vid särskilda skäl (avsnitt 21.2). Det sistnämnda förslaget skulle innebära negativa konsekvenser för det

återfallsförebyggande arbete som sker under övergången mellan anstalt och livet i samhället.

En uttrycklig koppling mellan deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och möjligheten till permission

Brå tillstyrker utredningens förslag om att införa en uttrycklig koppling mellan deltagande i behandlingsprogram eller andra återfallsförebyggande åtgärder och möjligheten att beviljas permission. Brå ser dock en risk att behandlingsprogram som sker i grupp kan bli störda om personer som saknar motivation till att delta i behandlingen deltar endast av den anledningen att det utgör en förutsättning för att beviljas permissioner. Brå menar därför att det är viktigt att incitamentet till deltagande som förslaget innebär inte ersätter Kriminalvårdens arbete med att motivera intagna till att faktiskt vilja delta i behandlingsprogram och andra återfallsförebyggande åtgärder.

För att utredningens förslag ska kunna tillämpas på ett rättssäkert och meningsfullt sätt krävs också att Kriminalvården har de resurser som är nödvändiga för att ge verksamma behandlingsalternativ till intagna med olika behandlingsbehov. Brå delar utredningens bedömning att det försvåras avsevärt i ett system med den överbelägningsgrad som i dag råder i svenska anstalter.

Utökat tillämpningsområde för IÖV och en ny verkställighetsform

Mot bakgrund av den forskning som visar att möjligheten att avtjäna ett fängelsestraff genom IÖV ger positiva effekter på återfall ser Brå mycket positivt på utredningens förslag om att utöka tillämpningsområdet för IÖV (avsnitt 14.4.9). Detsamma gäller utredningens förslag om att införa av en ny verkställighetsform, elektronisk övervakning i ett kontrollerat boende (avsnitt 14.4.1). Brå delar också utredningens bedömning att dessa förslag ger bra möjligheter att minska överbeläggningen i svenska anstalter utan att äventyra samhällsskyddet.

För att kunna ta tillvara de fördelar som verkställighetsformerna erbjuder i termer av minskade risker för återfall och en minskad överbeläggning menar dock Brå att det borde vara möjligt att utöka tillämpningsområdet för dessa verkställighetsformer till straffängder som är längre än de som föreslås av utredningen.

Kriminalisering av rymning och avvikelser

Brå delar utredningens bedömning att det inte finns tillräckligt starka skäl för en kriminalisering av rymningar och avvikelser. Om regeringen ändå väljer att gå vidare med utredningens alternativa förslag (avsnitt 23.2), menar Brå att det finns anledning att se över straffskalan för det föreslagna brottet. Detta då den föreslagna straffskalan annars innebär att den straffrättsliga påföljden i många fall kommer att innebära en lindrigare reaktion än de administrativa bestraffningar som i dag tillämpas vid rymningar.

Detta yttrande avges av generaldirektör Mattias Larsson efter föredragning av enhetschefen David Shannon.